بۆکان و "هیأت نمایندگی خلق کرد"

(بەشی 3)

هەرچۆنێک بێت، ئەوە بیانوو بووبێت یان هۆکار، دەوڵەت کە پێشتریش نارەزایی لەمەڕ مەسەلەی وتووێژی ڕاستەوخۆ لەگەڵ حزبەسیاسییەکان دەربڕیبوو، خۆی لە وتووێژەکان کێشایەوە و زۆری پێ نەچوو دەوڵەتی بازرگانیش لەژێر نەعلەینی مەلاکاندا پێشایەوە و خرایە لاوە. گەلێک لایەنی تاریک و نادیاری مەسەلەکە، دواتر ڕوون بووەوە و زانرا کە لایەنی شەڕخواز و لەپێش هەموویاندا خۆمەینی، بەهیچ چەشنە ڕێککەوتنێک کە تەسلیم و توانەوەی کورد و چوونە ژێر عابای ویلایەتی فەقیهی تێدا نەبوایە ڕازی نەدەبوون و پێکهاتنی بەرەیەکی بەهێزی یەکگرتووی سیاسی کورد بە خواستی دیاریکراوی سیاسییەوە نە لەبەرژەوەندیی ئەواندا بوو و نە دەرەقەتی دەهاتن و نە زەرفیەتی قەبووڵی تەنانەت بەشێک لە خواستەکانی گەلی کوردیان هەبوو. ئیتر وەک بڕیارێکی لەپێشەوە دراو، خۆیان بەهیچەوە ماندوو نەکرد وکشانەوە دواوە، تاران بگرە هاتم! ئێمە لەعەینی بێ باوەڕی بە ئیرادە و خواستی دەوڵەت بۆچارەسەری پرسی کوردیش، هێشتا چاوەڕوانی هەڵوێستێکی وا توند وتیژ وپاشەکشەی وا کوتوپڕمان نەدەکرد، بەڵام دیتمان.

هەمان شەو هەر سێ وەزیرەکە بە جیاجیا لەگەڵ مامۆستا شێخ عیززەددین، نوێنەرانی حزبی دیموکراتی کوردستان و کومەڵە دانیشتنێکی نافەرمییان کرد و ماوەیەک لەگەڵ هەرکامیان دوان- دوانێکی دۆستانە و غەیرەڕەسمی. بەئێمەش وەک نوێنەرانی فیدائیانی خەلق ڕاگەیێنرابوو کە دەیانەوێ چاوپێکەوتنمان بکەن. ئەوە یەکەم هەوڵی هەیئەتەکە بوو بۆ جیاوازی خستن و تاک خستنەوەی ئەندامانی هەیئەتی کورد لەیەکتر و تێک شکاندنی بەرەی یەکگرتوویان بەڵام بە شێوازێکی دۆستانە! دواتریش ئەو هەڵوێستە دووپات بووەوە و نوێنەرانی دەوڵەت هەرگیز لەگەڵ کۆمەڵی یەکگرتووی هەرچوار لایەنی هەیئەت نمایەندگی گەلی کورد دانیشتنیان نەکردەوە. بەرەی ئێمەش کە گرفتی ناوخۆمان کەم نەبوو، ملمان بۆ دابردن و قەبووڵمان کرد کە هەرکام بە تەنیایی لەگەڵیان دابنیشین. ئەوە دەسکەوتێک بوو بۆ حکوومەت و شکستێک بوو بۆ ئێمە. من دڵنیام ئەم کارەیان بەگوێرەی بەرنامەیەک کرد بەڵام دڵنیا نیم ئایا فروهەر ئاگاداری پلانەکە بوو، یان نا.

کاتێ کە نوێنەرانی دەوڵەت هەمان شەو لە فەرمانداریی مەهاباد بە جیاجیا لەگەڵ سێ لایەنەکەی دیکە دانیشتن، نۆرەی ئێمەش هات. فروهەر و سەحابی و سەبباغیان لە ژوورێکی بچووکدا لەگەڵ نەمران بیهروزی سولەیمانی و مینەی شیرخانی و من- وەک نوێنەرانی ڕێکخراوەی فیدائیانی گەل، دانیشتن. ئێمە هەرشەش کەسمان لە سەردەمی شادا کەوتبووینە زیندان و سەحابی و کاک بیهرووز لە بەندێکی زیندانی قەسردا پێکەوە ببوون، منیش لەو ساڵانەدا هەر لە زیندانی قەسر بووم بەڵام بەندەکەم لە هی ئەوان جیاواز بوو. هەندێک باسی ئەو ساڵانەیان کرد و پرسیار و قسەی دۆستانەی لەو چەشنە.

قسەکانمان بەگشتی نافەرمی و تاڕادەیەکیش دۆستانە بوو. شتێکی سەرنجڕاکێش کە لە قسەکانیان لەبیرم مابێت ئەوەیە هەوڵیان دەدا پێمان بڵێن لایەنتان نەرمتر بێت لەبەر ئەوەی هەندێک لایەنی ناحەزی وتووێژەکان لە تاران گەلێک بەدەسەڵاتن و ئەو ووتووێژانەیان ناوێت کە ئێمە دەیکەین؛ ئێوەش نابێ بیانوو بدەنە دەستیان. دیارە ئەوان نەیاندەگوت ئەوانە لایەنی شەڕخوازن و تەنیا بە "خەڵکانیتر" ناویان لێ دەبردن.

لەبیرمە سەبباغیان گوتی ئەگەر ئێمە وەک دەوڵەت بتوانین جارێک چاومان بە ئیمام [واتە خومەینی] بکەوێت، کەسانی وا هەن کە دە جار دەچنە لای. ئەودەم لایەنەکانی ناو دەسەڵاتی تاران بۆ ئێمە وەک ئەمڕۆ ڕوون نەبوو بەڵام ئیستا دەزانین دەوڵەتی بازرگان دژبەر و ناحەزی لە ناو مەلاکاندا زۆر بوو و کەسانی وەک ڕەفسەنجانی و خامنەیی و شەلاتی وەک هادی غەففاری و شەڕخوازی وەک چەمران لە لای خومەینی دەمیان زۆر لەپێشتر بوو و دواتر بۆ هەموان دەرکەوت ئەوانە کێن و چین. تەنانەت شێتۆکەیەکی وەک خەڵخاڵی لە دیوەخانی خومەینیدا گەلێک لە بازرگان خۆشەویستتر بوو، چ بگا بە کەسێکی وەک فروهەر! قسەکانمان کەمتر لە سەعاتێکی خایاند و دوای نیوەشەو بوو ئەوان گەڕانەوە شوێنی حاوانەوەی خۆیان لە بەنداوی مەهاباد و ئێمەش گەڕاینەوە ماڵێ. نوێنەرانی دەوڵەت هەر بەیانیی ئەو ڕۆژە بە هێلیکوپتر چوونەوە بۆ ورمێ و لەوێوە بۆ تاران.

دوای ئەو دیدارە، ئیتر دانیشتنێکی فەرمی لەنێوان دوولایەنەکە پێک نەهات گەرچی مەئمووریەتی هەئیەتەکەی تاران تەوا نەببوو و هەندێک لە ئەندامانی هەیئەت چەندجارێکیتر سەردانی مەهابادیان کرد بەڵام لەسەر ڕێبازەکەی خۆیان ڕۆیشتن کە بریتی بوو لە ووتووێژی نافەرمی لەگەڵ لایەنەکان بە جیاجیا، نەک وەک گشت.

لەبیرمە سەفەری دوایی کە نوێنەری حکوومەت هاتە مەهاباد، ئایەتوڵڵا ئیشراقی زاوای خومەینی بەتەنیا بوو، کە دواتر زانرا ئەویش وەک خومەینی، لایەنێکی گەلێک توند وتیژ و دژکاری ووتووێژەکانی بووە. مەلا هاتبووە بەنداوی مەهاباد. لەکۆبوونەوەی هەیئەتەکەی خۆماندا لە سەر پێشنیاری شەهید قاسملوو و موافەقەی هەموومان بڕیار درا لەبەر ئەوەی کابرا مەلایە و زاوای خومەینیشە، جەنابی مامۆستا شێخ عیززەددین وەک کەسایەتییەکی ئایینی بچێتە چاوپێکەوتن و بەخێرهێنانی لە شوێنی نیشتەجێ بوونی، کە بەنداوی مەهاباد بوو. ئەو کارە کرا، ودواتر یا لەسەر داواکاریی ئەو یا خود سەڵاحی حزبی دیموکرات، نوێنەرانی حزبیش چوونە چاوپێکەوتنی، ئاگاداری چۆنیەتی کارەکە نیم.

کۆمەڵەش بۆ ئەوەی لە کارەکە دوانەکەوێت، چوو و چاوپێکەوتنی لەگەڵ کرد. ئێمە تا ئاوڕمان داوە هەموان چووبوونە خزمەت جەنابی مەلا وهەر ئێمە مابووین! جا ئیتر بەپەلە پەیاممان نارد و گوتمان دێین بۆ دیداری موبارەکی – کارێکی بە ئاشکرا هەڵە. دەوروبەری سەعات 11 ی بەیانیی ڕۆژێک بوو چووینە بەنداوی مەهاباد، ماوەیەک دانیشتین کەس پرسیاری لێ نەکردین! لەپڕ دیتمان مەلا هاتەدەرێ و دەیویست سواری ترومبیل بێت بڕوات. چووین بۆلای. لەگەڵمان زۆر بە ئیحتیرام جوولایەوە بەڵام گوتی من ئاگاداری مەوعیدی دانیشتنەکە نەبووم و داوای لێبووردنیشی کرد ئینجا سوار بوو و تێی قووچاند. وەک ڕۆژ لێمان ڕوون بوو درۆی دەکرد، زانیبووی، بەڵام چاوپێکەوتنمانی بەپێویست نەزانیبوو! ئەوان بە نەغدی خۆیان گەیشتبوون و ئێمەیان چەندپارچە کردبوو، ئیتر هێزێکی بچووکی وەک فیدایی بایەخی بۆیان نەبوو!

بەکورتی، سیاسەتی ئەوان بۆ بێ بایەخ کردنی هەیئەتی نوێنەرایەتی گەلی کورد درێژەی هەبوو و نەیاندەویست بە هەندمان وەربگرن هەربۆیەش خوازیاری دانیشتنی دوولایەنەی خۆیان و هەرکام لە چوارلایەنەکەی ئێمە بوون، لەوەشدا سەرکەوتن. هۆکاری سەرەکی سەرکەوتنەکەیان دوو شت بوو: یەکەم، مەئمووریيەتەکەیان جگە لەو شێوازە بۆ هیچ شێوازێکی دیکە دانەتاشرابوو و فروهەر بەخۆڕایی خۆی ماندوو دەکرد، واتە ئەگەر وانەبوایە دەگەڕانەوە تاران و تەواو! دووهەم، ناکۆکی ناوخۆی ئێمە وەک نوێنەرانی کورد دەرەتانی سەرکەوتنی بەو سیاسەتەی ئەوان دەدا.

دوولایەنی سەرەکی حزبی دیموکرات و کۆمەڵە ڕوانگەیان لەمەڕ ووتوویژ تاڕادەیەکی زۆر لەیەکتر جیاواز بوو و ئەوەندەی حزب بەرەو چارەسەری کێشەکە و پێکهاتن لەگەڵ حکوومەت دەڕۆیشت، ئەوەندەش سیاسەتەکانی کۆمەڵە ڕادیکاڵتر دەبوو و لایەنی نەرمی حزبی بە 'سازشکاری' دەزانی. ئێمەی فیداییش هێڵی فیکریمان لانیکەم لەو خاڵە تایبەتەدا هاوتەریبی کۆمەڵە بوو. مامۆستا شیخ عیزەددینیش من شایەدی دەدەم هەوڵی زۆری بۆ تەبایی نێوان خۆمان دەدا و لە چەند مەجالدا بۆنموونە هەڕەشەی لە ئێمەی نوێنەری فیدائیان کرد کە ئەگەر یەک نەگرین و سیاسەتمان لەئەندامانی دیکەی هەیئەت (مەنزووری حزبی دیموکرات بوو)، نزیک نەکەینەوە، پشتیوانی خۆیمان لێ دریغ دەکات. ئەوە ئەو شتە بوو کە من دەمدیت بەڵام دەگوترا کە مامۆستا دۆستایەتی قایمی لەگەڵ کاک سەلاحی موهتەدی هەبێت و لەهێڵی فیکریی و ڕێبازی کۆمەڵە نزیکتر بێت.

من نە دۆستایەتی شەخسیی و نە نزیکایەتیی هێڵی فیکریی ئەوم لە کۆمەڵە، پێ شتێکی سەمەرە نییە مامۆستا وەک تاکەکەس دەیتوانی و مافی خۆی بوولەم یا ئەو هێڵی فیکری نزیکتر یا دوورتر بێت. ئەوە دیاردەیەکی ئاساییە و هەرکام لە ئێمەی نوێنەری ڕێکخراوەکانیش دیارە هەڵوێست و بۆچوونی تاکەکەسیمان هەبووە و ناتوانێت جگە لەوە بێت. بەڵام کاتێ باسی هەڵوێستی سیاسی یا سەرۆکایەتی هەیئەتەکە دەکرێت دەبێ بڵێم مامۆستام نەدیت لە هیچ دانیشتنێکدا لەبەرانبەر حزبی دیموکڕات و نوێنەرەکانی بوەستێت یا دژایەتییان بکات، لە سەر تەلەفون و لە ووتاردانیشدا باوەڕ ناکەم شتی ئەوتۆی لێ بینرابێت. ئیتر نازانم ئەو شێوە ناساندنەی ئەندامانی هەیئەتی کورد بە هەیئەتی دەوڵەت لە یەکەم دانیشتندا، کە بوو بە هۆی نارەزایی لایەنی دەوڵەت، هەر خۆی کردی یا خواستی کۆمەڵە و فیدائی بوو. من لەبیرم نییە پرسێکی ئەوتۆ لەناو ئێمەدا هاتبێتە ئاراوە، بەڵام نایشارمەوە ئەوەی لە هەڵوێست گرتنی ئەودەمی خۆمم لە بیرە، ئەگەر کەسێک پرسی پێکردبێتم، بە دڵنیایی مۆری پەسندم لە سەر کارەکە داناوە و پێم کارێکی بەجێ بووە!

هەرچۆنێک بێت نیازم ئەوەیە بڵێم ئەگەر مامۆستا وەک هێزێکی بێ لایەن لەناو هەیئەتی کورددا بگرینە بەرچاو، هێشتا حزبی دیموکرات دوولایەنی دژکاری هەبوو و کۆمەڵە کە خەڵکێکی زۆری بەری باشوور و ناوچەی سنە ومەریوان هەروەها ژمارەیەکی زۆری ڕووناکبیری کورد وغەیرەکوردی لەگەڵ بوو بە هاسانی دەیتوانی خەتی ڕادیکاڵی خۆی لە ناو هەیئەتەکەدا بەڕەوپێش بەرێت و ئێمەش وەک فیدائیان لە زۆر سیاسەتدا بۆ نموونە هەڵوێستی توندوتیژ بەرانبەر بە تاران، پشتگیریمان دەکردن.

ڕاستەقینە ئەوەیە خۆکشاندنەوەی تاران لە ووتووێژی جیددی، لە ئەنجامی ئەو دووبەرەکییەی ناو ئێمەدا نەبوو، مەلاکان شەڕیان دەویست و کاتیان دەکڕی خۆیانی تێدا بەهێز بکەن و پادگانەکان بە چەک وچۆڵ بئاخنن. ئەوان نە لە ناو هەیئەتی نوێنەرانی گەلی کورد و نە کاتێکیش کە مامۆستا شێخ عیزەددین

یا چەندکەس لە ڕێبەرانی حزبی دیموکڕاتی کوردستان بە سەرۆکایەتی نەمر قاسملوو، لە قوم چوون بۆچاوپێکەوتنی خومەینی، ڕوویەکی خۆشیان پیشان کورد نەدا کە ئێستا بڵێین ئەگەر ئەودەم خواستەکانی کۆمەڵە و ئێمە ڕادیکاڵ نەبوایە، پێکهاتنێک لەئاسۆدا دەردەکەوت. بەڵام ئاشکرایە سیاسەتی یەکگرتووی هەیئەت دەیتوانی ئەودەم و دواتریش کە شەڕ هەڵگیرسایەوە دەورێکی کاریگەرتر ببینێت و هەڵوێستی کورد لەبەرانبەر شەڕخوازانی تاران و قومدا بەهێزتر بکات.

درێژەی هەیە